

André Aciman: Etsi minut

PM/30 ADMIN

Uskallus rakastaa – RIITTA VAISMAA (14.4.2020)

André Aciman taitaa hienovireisen erotiikan ja moninaisen rakkauden kuvaamisen. Hänen henkilönsä ovat älykkäitä ja laajasti sivistyneitä. Rakkaudelle he antavat mahdollisuuden silloinkin, kun kokemus ja tietämys yrittävät heristää sormeja. Acimanin miljöiden kuvaus viehättää. *Etsi minut* kuljettaa niin Rooman kuin Pariisinkin kaduilla, kujilla ja boheemeissa pienissä ravintoloissa.

Etsi minut on täynnään älykästä ja nokkelaa sanailua ja ihmisten taitoa lukea sanojen nyanssien lisäksi toistensa ilmeitä ja eleitä. Suuri osa romaanista on dialogia, vaikka puheenvuorot ovat usein pitkiäkin. Jopa niin pitkiä, että välillä unohtaa lukevansa dialogia. Puheenvuoron päättävän loppulainausmerkin havahduttamana pitää palata takaisinpäin tarkistamaan, kuka nyt olikaan puhuja. Tämä jonkin verran

häiritsee ensimmäisessä osassa, jossa minäkertoja ja hänen keskustelukumppaninsa ovat kumpikin retorisisilta taidoiltaan häikäiseviä. Sekaannus hämmentää, kun puhujat ovat eri sukupuolta ja -polvea.

Etsi minut on jatkoa Acimanin vuoden takaiseen romaaniin *Kutsu minua nimelläsi*. Romaania tunnetumpi taitaa olla samanniminen elokuva, joka olikin alkuteosta onnistuneempi. Koska romaania *Etsi minut* markkinoidaan jatko-osana, odotusarvona on ensimmäisen teoksen päähenkilöiden uusi tapaaminen ja ehkä heidän rakkautensa täytyminen. Ensimmäisen jakson tapahtumat ajoittuvat kymmenisen vuotta *Kutsu minua nimelläsi* -romaanin rakkauden kesän jälkeen. Päähenkilö Elio vain piipahtaa tarinassa jakson loppupuolella, hänen rakastetustaan ei kuulla lainkaan.

Etsi minut jakaantuu neljään osaan, jotka kaikki on nimetty musiikkitermein. Ensimmäisen osan nimenä on Tempo. Siinä edellisen romaanin päähenkilön Elion isä Samuel, noin kuusikymppinen antiikin tutkimuksen professori, tapaa junassa nuoren, poikansa ikäisen naisen. Ensi hetkestä on selvää, että Samuelin ja Mirandan tuttavuus ei jää näppärään sanailuun Finrenzen ja Rooman välillä. Nopeatempoinen romanssi johtaa vuorokaudessa liittoon ja lapsen hankintaan. Kyllä pariskunta pianistipoika Elion tapaa, mutta ohimennen.

Miksi tempon määrittelyyn tarvitaan lähes puolet koko teoksen sivuista? Miksi Aciman antaa odottaa lähes 150 sivua kertomalla ennen varsinaisten päähenkilöiden tapaamista kielellisesti taitavan mutta taitavuudessaan jo pitkästyttävän ja ennalta arvattavan rakkaustarinan? Tarinalla on kyllä yhtymäkohtia romaanin toisiin osiin, mutta ei niiden osoittamiseen olisi tarvittu puolta koko romaanista.

Toinen osa, Kadenssi, on vihdoin Elion. Kadenssin tapahtuma-aika on noin viisi vuotta Tempon jälkeen. Siinä Pariisissa konservatoriossa opettava ja omaa pianistin uraansa rakentava Elio tapaa vanhan kirkkomusiikin konsertissa noin isänsä ikäisen juristin. Elion ja Michelin ensimmäiset katseet ja tunnusteleva keskustelun alku paljastavat molemmille, että he rakastavat miehiä ja ovat kiinnostuneita toisistaan.

Elion ja Michelin suhde etenee mutta ei epäilyksittä eikä asioita kyseenalaistamatta ja poikkeaa näin syvällisyydessään edukseen Samuelin ja Mirandan pikatahtisesta etenemisestä. Aciman kuvaa miesten suhteen hapuilevana ja samalla molempia tyydyttävänä. Kumpikin kuitenkin tietää, että Elion ajatuksissa on päällimmäisenä hänen ensirakkautensa. Michel jopa rohkaisee Eliota etsimään Oliverin, jotta Elio pääsisi varmuuteen rakkaudestaan. Kadenssi-osa kuvaa hienovaraisesti erotiikkaa ja kahden ihmisen psyykkistä ja fyysistä yhteyttä, jossa toisen hyvä saa olla suurempi kuin oma.

Koko *Etsi minut* kytkeytyy musiikkiin, erityisesti Kadenssi. Kyse on Elion ammatista ja Michelin syvästä harrastuneisuudesta, jonka hänen isänsä oli poikaansa istuttanut. Michel näyttää Eliolle isänsä salaperäiset nuotit, joiden historian jäljittämisessä Elio toimii kuin salapoliisi. Hän käyttää ammattitaitoaan.

Juutalaisena hän osaa lisäksi kytkeä teemat oman uskontonsa traditioon, mikä puolestaan valottaa juutalaisten historiaa etenkin 1940-luvun Ranskassa. Michel löytää edesmenneestä isästään aivan uuden miehen.

Kolmas osa Kapriisi kuljettaa valtameren toiselle puolelle, missä tiedemies on järjestämässä sapattivuotensa päätteeksi läksiäisjuhlaansa. Oliver on haikeana palaamassa New Yorkista takaisin Uuteen Englantiin. Ystäviensä kautta Oliver tajuaa oman kaksijakoisuutensa; hän rakastaa niin naisia kuin miehiäkin. Hän on parikymmentä vuotta elänyt perinteisessä avioliitossa. Se on alkanut tuntua hengettömältä, kun lapsetkin ovat jo aikuisia. Oliver ei ole unohtanut rakkauden kesäänsä Elion kanssa. Nyt hän uskaltaa vihdoinkin kuunnella sydäntään.

Viimeisen, vain noin viidentoista sivun mittaisen osan nimi on Da capo. Jotakin tapahtuu siis uudestaan. Elio ja Oliver kohtaavat, ja vanha rakkaus on jäljellä. Italialaisessa merenrantahuvilassa asuvat miesten lisäksi Elion sairas äiti, isän leski Miranda ja Elion pikkuveli, jolle isä Samuel halusi antaa nimeksi Oliver.

— että menneiden aikojen lumo ei ollut koskaan lähtenyt, että hän ei ollut unohtanut mitään eikä halunnutkaan unohtaa ja että vaikka hän ei voinut soittaa tai kirjoittaa varmistaakseen, etten minäkään ollut unohtanut, silti hän tiesi, että jos kumpikaan ei etsinyt toista käsiinsä, se johtui pelkästään siitä, että emme olleet koskaan oikeasti jättäneet toisiamme, ja että riippumatta siitä, missä ja kenen kanssa me olimme ja mikä ikinä meitä estikin, sitten kun aika oli oikea, hänen ei tarvinnut muuta kuin tulla etsimän minut.

”Ja niin sinä teit?”

”Ja niin minä tein”, hän sanoi.

”Toivoisin että isäni olisi vielä elossa.”

Oliver katsoi minuun, oli hetken hiljaa ja sanoi sitten: ”Niin minäkin.”

André Aciman: *Etsi minut* (Find me). Suom. Antero Tiittula. Tammi 2020. 294 s.

Riitta Vaismaa on kirjallisuuskriitikko.